

«Донкульт»: Лекційно-дискусійна програма

16-30 червня 2015 р.

Центр міської історії (Львів, вул. Богомольця, 6)

Лекційно-дискусійна програма відбувається в рамках культурного форуму «ДонКульт» і об'єднує декілька форматів та тем. Публічні лекції розглядають Донбас у XIX-XX століттях з перспективи робітничої, міської історії та трансформацій прикордоння. Дискусії та круглі столи залучають експертів з різних сфер та країн для обговорення актуальних питань та сучасних викликів пере/осмислення того, чим є цей регіон, його минуле, спадщина і сучасна ситуація. Зустрічі запросять до розмови істориків та соціологів, для яких Донбас став темою багаторічних досліджень і сучасних рефлексій.

Програма є простором для діалогу між різними спільнотами та середовищами, місцевою громадою та новими мешканцями Львова з територій військового конфлікту. Акцент зроблено на показі багатоманітного і мало відомого Донбасу, щоб підняти складні питання, підважити односторонню риторику про Донбас в «романтичних» чи «звинувачувальних» тонах та шукати способів розуміння та показу багатоманітності і багатокультурності сучасної України і її спадщини.

Заходи супроводжуватимуться показами документальних хронік про промислові міста України, вуличною історичною виставкою "Праця, виснаження та успіх: корпоративні міста Донбасу", театральною виставою «Зернохосвище».

Всі заходи програми відбуваються в конференц-залі Центру міської історії за адресою Львів, вул. Богомольця 6, окрім тих, місця проведення яких зазначені біля назви заходу. Вхід вільний.

16.06 о 16.00

Ключова лекція

Велика сесійна зала Львівської міської ради (пл. Ринок, 1)

Гіроакі Куромія

Енігма Донбасу: як зрозуміти його минуле й сучасне?

Донбас є тим регіоном України, який непросто збагнути – і в минулому, й сьогодні. Він пройшов складний шлях до модерних політичних форм: ліберальної демократії, соціалізму та націоналізму. Недаремно Лев Троцький свого часу зауважив, що «в Донбас не можна їхати без [політичного] протигазу». Лекція розкриває історичні шляхи «енігми» Донбасу та пропонує способи аналізу теперішньої ситуації у Східній Україні.

Гіроакі Куромія – професор історії Університету Індіани, США. Фахівець із радянської історії, зокрема сталінських часів. Дев'ять років працював в архівах України і Росії, досліджуючи розсекречені матеріали з історії Донбасу. Його монографія «Свобода і терор у Донбасі: українсько-російське прикордоння, 1870–1990-і роки» сьогодні є найбільш цитованою працею, в якій критично проаналізовано модерну історію України і Росії з регіональної точки зору

17.06 о 17.00

Тетяна Журженко

Східне прикордоння України: кінець амбівалентності?

Упродовж двох десятиліть східне пограниччя України зберігало культурну і політичну амбівалентність. Як відомо, цьому сприяли тісні економічні зв'язки і географічна близькість до Росії, панування російської мови та невизначеність кордону. Українська ідентичність співіснувала на сході з місцевими, регіональними і транснаціональними ідентичностями. Цей зв'язок значною мірою підтримувався ностальгією за радянським способом життя і спільним життєвим простором. Чи дійсно «Російська весна», що вилася у війну в Донбасі, поклала край цій амбівалентності? Чи можна розглядати конфлікт в етнічних категоріях? Як змінюються уявлення про українсько-російський кордон і сусідню Росію? Які наслідки політичної поляризації на сході України?

Тетяна Журженко – кандидат філософських наук, політолог, науковий співробітник Інституту наук про людину (IWM) у Відні; викладає у Віденському університеті. Авторка публікацій на теми політики пам'яті та регіональних і локальних ідентичностей, книги *Borderlands into Bordered Lands: Geopolitics of Identity in Post-Soviet Ukraine, 2010*.

18.06 о 17.00

Володимир Куліков

«Агенти капіталізму» на півдні Російської імперії: народження класу професійних управлінців

В останній чверті XIX століття у США та в Європі корпорації стають провідною формою підприємництва, оскільки в індустріальну епоху вони володіють організаційними здібностями, недоступними їхнім меншим за розмірами конкурентам. На зміну «невидимій руці» ринку в сфері розподілу товарів та послуг приходять професійні менеджери великих корпорацій – «видима рука» економічного розвитку. Хто і як управляв найбільшими промисловими корпораціями в Російській імперії? Якими були ризики, пов'язані з передачею управління бізнесу в руки найманих управлінців? Як іноземні управлінці мультинаціональних корпорацій пристосовувалися до російських реалій? Про це на прикладі промислових підприємств Донбасу йтиметься в лекції Володимира Кулікова.

Володимир Куліков – доцент Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Досліджує становлення модерного бізнесу та історію корпоративних міст на сході України.

РОЗМОВА

19.06 о 17.00

«Довгі тіні минулого: Україна та Росія у світлі тоталітарного радянського досвіду». Розмова з американським істориком Гіроакі Куромією про терор як механізм функціонування тоталітарної держави, про те, як виживали і що думали звичайні люди у сталінському СРСР, а також про те, як досвід радянського тоталітаризму по-різному впливає на еволюцію сучасних України і Росії.

20.06 о 13.30

Гіроакі Куромія

Чому масові убивства? Сталін і Донбас у Великому терорі

Навіщо Сталін навмисно знищив близько мільйона людей в Радянському Союзі у 1937–1938 роках? Фактично, сталінські чистки перейшли й за межі СРСР – до Монголії і Сіньцзяну, або китайського Туркестану. Україна, і Донбас зокрема, постраждали особливо сильно. Втім, на відміну від Голодомору 1932–1933 років, Великий терор більшою мірою вдарив по інших національностях, порівняно з українцями чи росіянами. Ця лекція показує сталінські злочини в контексті «глобалізації української історії» у першій половині ХХ століття.

Гіроакі Куромія – професор історії Університету Індіани (США). Автор декількох праць про Україну та Радянський Союз, серед яких: «Голоси мертвих: сталінський Великий терор у 1930-х роках» (*The Voices of the Dead: Stalin's Great Terror in the 1930s*, 2007) та «Сумління під судом: доля чотирнадцятьох паціфістів у сталінській Україні, 1952–1953 роках» (*Conscience on Trial: The Fate of Fourteen Pacifists in Stalin's Ukraine, 1952–1953*, 2012).

ДИСКУСІЯ

20.06 о 16.00

Перший академічний український театр для дітей та юнацтва (вул. Гнатюка, 11)

вистава «Зерноховище»

о 18.30

Дискусія після перегляду вистави

Минуле на сцені: про рефлексію складної історії у театрі

Учасники: Наталя Ворожбит (драматург, авторка «Зерноховища», Київ), Андрій Приходько (режисер-постановник вистави, Київ), Олександр Зайцев (історик, Український Католицький Університет, Львів), Ірина Старовойт (літературознавець, філологічний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка), Йоанна Віховська (театральний критик, куратор (ЕЕРАР), Варшава). Модератор: Зоряна Рибчинська (культуролог, факультет культури і мистецтв Львівського національного університету ім. Івана Франка).

21.06 о 14.00

Олена Стяжкіна

Пересічна радянська людина: в пошуках слів для правильної біографії

Ознакою «нової людини» в радянському суспільстві, її документом, «перепусткою» та голосом була автобіографія. Практики створення «правильної біографії» означали згоду людини на участь у «радянському експерименті» та готовність відмовитися від тих сторінок життя, які могли здаватися неправильними чи небезпечними. Чому таі за яких обставин люди зголошувалися на конструювання біографій? Які бажані автобіографічні акценти актуалізувалися в різні періоди існування СРСР? У який спосіб готовність грати у «зміни» біографій впливала на самоідентифікацію мешканців Донбасу?

Олена Стяжкіна – професорка кафедри історії слов'ян Донецького національного університету (м.Вінниця). Фахівець з радянської історії та гендерних студій, авторка книжки «Міщанка» та «бездуховний обиватель»: гендерні аспекти радянської повсякденності».

ДИСКУСІЯ

21.06 о 16.00

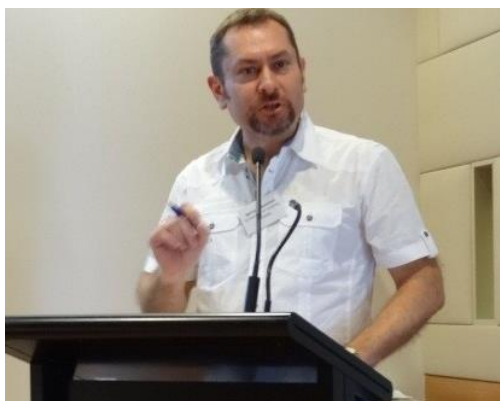
Минуле у змінних кордонах: як писати історію після конфлікту?

Учасники: Сергій Єкельчик (Університет Вікторії, Канада), Гіроакі Куромія (Університет Індіани, США), Олена Стяжкіна (Донецький національний університет, м. Вінниця). Модератор – Софія Дяк (Центр міської історії).

22.06 о 17.00

Сергій Єкельчик

Донбас: між Великою війною та революцією

«Що відбувалося у Донбасі в добу національно-визвольних змагань»? Поставлене питання зіштовхує два історичні стереотипи – неукраїнського Донбасу та Української революції як свідомої боротьби нації за свою державу. Проте самі ці поняття сформувалися внаслідок подій 1917–1920 років і тому є ненайкращими аналітичними знаряддями для розуміння цієї епохи. У який спосіб видобути з-під шару ідеологічних наративів щоденний досвід людей, які жили в хаотичну революційну добу й ще не знали, що в майбутніх підручниках історії вони стануть борцями за «владу Рад» чи Донецько-Криворізьку Республіку, а відтак, у пізніших підручниках, несвідомими українцями?

Сергій Єкельчик – професор історії та славістики в Університеті Вікторії в Канаді. Готує нове видання своєї книги про історію України, яку було перекладено п'ятьма мовами, а також пише книгу з історії Української революції 1917–1920 рр.

23.06 о 17.00

Станіслав Федорчук

«Втікачі від війни»: трудові мігранти з Польщі на Донбасі у перші роки Другої світової

На початку Другої світової війни, з вторгненням нацистської Німеччини на територію Польщі, чимала кількість польських громадян була вимушена вирушити на схід, остерігаючись переслідувань за політичними, етнічними та іншими ознаками. Частина з них повірила, що зможе убезпечити власне життя, перейшовши на радянську територію окупації. Партийні органи СРСР вирішили провести амбітну політичну та економічну кампанію з організації першого трудового переселення мігрантів із територій Східної Польщі до шахт Донбасу. Кампанія розпочалася через місяць після входження радянських військ до Львова. Хто були ці переселенці і яка їхня подальша доля? Про це розкажуть нечисленні документи партійного архіву Донецької області і лектор Станіслав Федорчук.

Станіслав Федорчук – історик, політолог, публіцист. Випускник історичного факультету Донецького університету. Пише дисертацію про трудову міграцію 1944–1951 років в УРСР. Автор книжки «Демонтаж лицемірства».

24.06 о 17.00

Нані Гоґохія

«Юні ленінці» радянської України: дитинство в тоталітарному суспільстві 1930-х років

Перед істориком повсякденності щораз частіше постають питання про те, що саме наповнювало внутрішній світ людини минулого, як відбувалося становлення її індивідуальності. Вивчаючи щодення радянських людей, не можна оминати увагою одного з найважливіших етапів життя – дитинства. Які ідеальні риси прагнула виховати в дитині радянська влада? До яких засобів та методів вона вдавалась і які це мало наслідки? На ці питання можна знайти відповіді, аналізуючи українські радянські дитячі видання 1930-х років та документи комсомольських і партійних організацій республіки. Особливу увагу в лекції приділено ролі інтернаціонального, військово-патріотичного та політичного виховання у становленні нового покоління радянських дітей.

Нані Гоґохія – доцент кафедри історії України Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Досліджує щоденні практики у радянській Україні 1930-их років.

25.06 о 17.00

Деніел Джей Валковіц

У пошуках праці: про що говорить робітнича історія Америки?

Робітнича історія у Сполучених Штатах зазнала значних змін у 1960–1970-х роках, коли переключилася із вивчення профспілок на робітничий клас. З того часу деіндустріалізація знищила чимало виробничих професій. З одного боку, це створило нові виклики та можливості для робітничого руху, а з іншого – породило значну нерівність та залежність від важкої тимчасової роботи. Неоліберальні державні нападки на робітників збігаються з ідеологією, яка підносить споживацтво над ідентичністю класів, ставлячи питання про те, як слід організувати робітничий клас, який часто ототожнюється із середнім класом? На рівні глобальної економіки – які уроки можна взяти з цієї історії для робітничого руху в США та в інших країнах? Лекція стосується цих тем.

Деніел Джей Валковіц – професор в Університеті Нью-Йорка, фахівець з робітничої, міської та публічної історії. Автор праці «Говорять робітники Донбасу»: виживання та ідентичність в новій Україні», написаної у співпраці з Льюїсом Сігельбаумом (*Workers of the Donbass Speak: Survival and Identity in the New Ukraine, 1995*).

РОЗМОВА

26.06 о 17.00

«Робітнича історія голосами шахтарів Донбасу». Перегляд фільму «Перебудова знизу» (1989) та розмова з істориком Деніелом Дж. Валковіцем про робітничу мобілізацію і страйки в кінці 80-х років, роль шахтарського руху для новітньої історії України, про надії та розчарування шахтарів Донбасу.

27.06 о 16.00

Марта Студенна-Скрюкв

«Шахтерский труд отечеству!» – шахтарська культура як ресурс для офіційної культури

Лекцію присвячено аналізу культурних особливостей шахтарських регіонів – Верхньої Сілезії і Донбасу, а також їхньої адаптації до офіційних культур Польщі й України. Якою мірою шахтарська специфіка цих регіонів вписувалася в контекст польської та української культур? Які консолідуючі механізми сприяли вибудовуванню зв'язків між регіонами і центрами в культурному сенсі? Під час лекції також будуть розглянуті питання про місце, що його займають ці регіони в суспільній свідомості, про те, як вони вписуються в загальне уявлення про батьківщину, про те, які свята і які постаті стали загальноновизнаними.

Марта Студенна-Скрюкв – доктор гуманітарних наук, сходознавець, ад'юнкт Інституту сходознавства Університету ім. Адама Міцкевича в Познані. Авторка книги «Український Донбас. Обличчя регіональної ідентичності», 2014.

28.06 о 14.00

Дагмар Кіфт

Зберігаючи минуле, формуємо сучасне: індустриальна спадщина Німеччини

Навряд чи можна знайти в Німеччині ще хоча б один регіон, який настільки сильно зазнав впливу індустриалізації, як Рурська область: її розвиток упродовж багатьох років визначали вугільна і сталеварна промисловості. Від 1970-х років вона перетворюється на центр розвитку науки, туризму та сервісу, а в 2010 році взагалі стає Європейською культурною столицею. У презентації запропоновано огляд розвитку регіону – від промислової кризи до культурної ревіталізації – з особливим фокусом на поняття спадщини та ідентичності, історії та туризму, освіти та сфери розваг, а також на аудиторії промислової спадщини.

Дагмар Кіфт – доктор філософії (PhD), голова відділу досліджень та заступник директора «LWL-Industriemuseum». Керувала концепцією основної експозиції музею. Куратор численних виставок, присвячених індустриальній тематиці. Досліджує питання соціальної та культурної історії вугільної промисловості.

ДИСКУСІЯ

28.06. о 16.00

Переосмислюючи індустриальне як спадщину: потенціал колишніх промислових регіонів

Учасники: Софія Дяк (Центр міської історії, Львів), Дагмар Кіфт (LWL-Industriemuseum в Дортмунді), Анна Медведєва (МБФ «ІЗОЛЯЦІЯ», Донецьк-Київ), Павел Ягло (Директор відділу «Історія Нової Гути» музею історії Кракова). Модератор – Ірина Склокіна (Центр міської історії).

29.06 о 17.00

Ксенія Пантюк

Життя для шахти: міста Донбасу 1950-80-их років

Сьогодні це «міста-примари», які зникають. А понад півстоліття тому на сході України мало не щороку виникали поселення поруч із будівництвом вугільних шахт. Добропілля, Селидове, Гірняк, Вуглегірськ, Сніжне, Шахтарськ та інші. Ці міста мали і продовжують зберігати свою специфіку. Витоки їх сучасних проблем слід шукати в нещодавньому минулому. У центрі уваги викладу – радянська історія міст і містечок Донеччини, особливості міського життя, формування культу гірника та «жіноче обличчя» вугільної галузі.

Ксенія Пантюк – доцент кафедри історії слов'ян Донецького національного університету (м. Вінниця). Займається міською історією. Авторка монографії «Соціально-економічні процеси у монопрофільних шахтарських містах Донбасу, 1950–1980-ті роки» (у співавторстві зі Зоєю Лихолобовою).

ДИСКУСІЯ

30.06 о 16.00

У пошуках спільного/відмінного. Регіональні ідентичності сучасної України

Учасники: Ілля Кононов (Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка, м. Старобільськ), Вікторія Серета (Львівський національний університет ім. Івана Франка), Наталя Черниш (Львівський національний університет ім. Івана Франка). Модератор – Наталя Отрищенко (Центр міської історії).

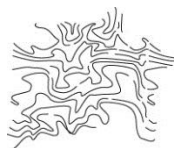
Координатор програми: Ірина Мацевко (Центр міської історії)

Організатори:

Центр міської історії (Львів)

Канадський інститут українських студій (Едмонтон)

Благодійний Фонд «Мистецькі надра» (Київ)

благодійний фонд
М И С Т Е Ц Ь К І
Н А Д Р А

За підтримки:

Представництво Фонду імені Гайнріха Бьоля в Україні

Польський інститут в Києві

Асоціація культурних індустрій

Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ)

ПОЛЬСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
КИЇВ

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
КИЇВ

АСОЦІАЦІЯ
КУЛЬТУРНИХ
ІНДУСТРІЙ

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Подяка за підтримку та допомогу у підготовці програми:

Анатолій Амелін, Софія Дяк, Олександр Дмитрієв, Володимир Куліков, Ігор Ліскі, Євгеній Монастирський, Наталія Отрищенко, Ірина Склокіна, Володимир Склокін, Олексій Чеботарьов, Ігор Червак.